

REPUBLIKA SLOVENIJA
DRŽAVNI ZBOR
PARLAMENTARNA SKUPINA GLOBE

POSVET

KAKO ZELENE BODO NAŠE PRIORITETE V OBDOBJU 2014-2020

14. junij 2013

Krajčič dr. Darij: Razvoj z naravo, izzivi za naslednjo finančno perspektivo

Magnetogram

DR. DARIJ KRAJČIČ: Hvala lepa gospa predsednica za vabilo.

Danes sem se odločil, da bi za vas pripravil en pregled kje se Slovenija nahaja v primerjavi s kakimi drugimi deželami in kam nam je iti od tega stanja, kjer smo.

Če pogledamo razvoj človeka in z njo povezano gibanje biodiverzitete, lahko ugotovimo, da danes upadanje v veliki meri za zaradi človekove dejavnosti, tam okrog 100 krat večje, kot je bilo pred sodobnim človekom. In da so ti trendi tudi naprej izrazito izrazito zaskrbljujoči. Tu je slika sveta, tisto kar je rdeče, kar je oranžno pomeni dramatično upadanje te biodiverzitete, tako da smo na poti, ki je v končni fazi katastrofična, če bomo šli s tem trendom naprej.

Če se malo specifičneje ozremo kaj se nam dogaja na nekih vrstah recimo, na levi strani je upad števila ptic v evropskem prostoru, medtem ko na desnem grafu je pa upad števila ptic v Sloveniji. Zelo dramatična je modra črta, kot jo vidite. Gre za upad indikatorskih vrst kmetijske krajine. Namreč kmetijska krajina se nam izrazito spreminja, zato tam tudi upada število teh indikatorskih vrst. Lep primer je recimo tu nedaleč od nas, Barje, kjer se število ptic vezanih na kmetijsko krajino, izrazito manjša. Poleg ptic, ki so tukaj na levi prikazane zgoraj, na desni strani zgoraj je tudi trend upadanja metuljev v Evropi. Tudi tu so zaznani izraziti upadi populacij. Kot vemo, to je pa že splošno znano, da tudi ribji živelj je v hudem upadanju, da so ogrožene že cele jate in cele populacije rib, tudi ekonomsko zanimivih. In ukrepi civilizacije, tako na svetovni ravni, kot na evropski ravni, skozi razne politike in tudi v končni fazi skozi naturo 2000 v Evropi, to nekoliko zaustavljajo, nikakor pa ne dosejajo cilja, ki je bil, da bi do leta 2010 ustavili upadanje biotske raznovrstnosti. Upadanje se nadaljuje.

No, če se zdaj v Slovenijo malo ozremo, to kar je rdeče kaže stanje habitatnih tipov ohranjenosti habitatnih tipov v Sloveniji. Kar je rdeče je v zelo slabem stanju, tisto kar je nezadostno, kar je oranžno je malo manj slabem ampak še vedno slabem. Vidimo, da je zelo veliko problematičnih abitatnih tipov v Sloveniji. Zlasti poglejte barij in močvirji, tale zgornji bar.

To pomeni, da zelo z lahkoto posegamo v mokrotne površine v Sloveniji, da jih uničujemo in s tem izgubljam cel kup ekosistemskih storitev, ki jih takšne površine zagotavljajo. Ali je to problem, če imamo upad biotske raznovrstnosti. Ali je to problem? Vprašanje ali gremo v Interspar kupiti kar nam manjka. Je to to? In če tega

ne znamo pridelati v Sloveniji, kar nam biotska raznovrstnost zagotavlja, pač pripeljemo z Nizozemske, kjer znajo to očitno na pesku narediti.

Tisto kar se vzporedno dogaja in nikakor ne zaznamo pa je, da se spreminjajo zelo ekosistemske storitve zaradi upadanja biotske raznovrstnosti. To je pač neka shema narejena kako tistih prakrajin(?) pridemo do nekih umetnih krajih in vmes se seveda dramatično spremenijo pogoji življenja in dramatično se spremeni tudi živelj, ki tam živi, dramatično se seveda spreminjajo tudi storitve, ki jih to za človeka ustvarja. Ekosistemske usluge so pač že mednarodno klasificirane in vemo kaj pomeni. Jaz bi vas tukaj opozoril na ta zadnji del, ki mogoče se ga manj zavedamo, ko gre za kulturo, estetiko, duhovnost, lahko bi dodali tudi zdravje, rekreacijo, socialno povezanost, zajemno spoštovanje. Torej to je zelo dober blažilec družbenih trend ohranjena narava. Bolj ko smo agresivni do narave, večja agresija se pokaže tudi v družbi.

Pa poglejmo si pri nas en primer lovrenških jezer, upam, da je večina že bila tam gor, to je na Pohorju, ako ni bila zelo priporočam obisk tega bisera na Pohorju, no tam smo z enim monitoringom ugotovili, da letno obiše ta majhen prostor 33 tisoč obiskovalce, da je to recimo tam v poletnih mesecih en vrh doseže, en dan je bilo gor tam okrog 15 avtobusov, ljudi, ki so obiskali ta lovrenška jezera.

Torej ogromno ljudje se s tem sprošča, tam išče svojo rekreacijo in to je tudi eden od ekosistemskih storitev. In ko smo ta lovrenška jezera tudi ekonomsko ovrednotili z vidika ohranjanja in iz vidika, če bi pa eksplotirali(?) za rabo šote, kar je bila tudi nekoč ideja, da bi tam postavili v dolini toplice, kjer bi imeli šotne terapije, smo ugotovili, da z ohranjanjem monetarnim ovrednotenjem ekosistemskih storitev je to vredno 190 milijonov za enkratno eksploatacijo pa le 39 milijonov ampak tega se seveda velikokrat ne zavedamo.

Tisto kar je značilno za Slovenijo je tudi, da ohranjanje narave absolutno ne obvladujemo. S strani evropske komisije imamo sproženih vrsto postopkov, ki so najbolj nežni, ki se jim reče pilot, do uradnega opomina, ki je naslednja stopnja in do obrazloženega mnenja, ki je stopnja pred sodiščem, kar kaže na to, da tega problema preprosto ne obvladujemo. Mi področja ne obvladujemo. Zakaj? V veliki meri zaradi arogance in zaradi nespoštovanja naravovarstvene stroke, njene enakopravnosti z drugimi strokami.

No in če pogledamo še kake druge okolje kazalce v Sloveniji, pred vami je graf emisije trdnih delcev, o katerih smo danes že nekaj slišali, na prebivalca med državami članicami in smo četrti največji umazanci v tej skupnosti. In mi ko danes razvijamo prostorski razvoj občin, prometno politiko ali sploh pomislimo na to? Glavni vir tega onesnaženja je promet in pa individualna kurišča. Ali smo v pretekli finančni perspektivi vsak projekt, ki smo ga financirali iz evropskih skladov, preverili tudi z

vidika kako to vpliva na emisije trdnih delcev. Trdni delci so za zdravje izredno škodljivi. Nebi šel v detajle ker pač časa ni ampak vendarle, četrti največji umazanci.

Če pogledamo naprej še kak kazalec, pa da ne bomo vse gledali, pogledajmo si tega recimo. Gre za procent koliko ljudi se prevozi z vlakom, 2 in pol procenta. Če primerjamo to s sosednjo Avstrijo, o kateri je gospa Kukovec zelo dobro prej govorila, pogledajte štirikrat več v deležu Avstriji se prepeljejo z vlakom, kot mi in tudi dežele s katerimi bi pa radi se nekje ciljno usmerjali z našim razvojem, so tu bistveno bistveno bolj učinkovite. Ne Švica, celo skoraj 20% ljudi se z vlakom prepelje, mi 2,5.

No in zdaj ko smo danes govorili o energenti in o ekstenzivni rabi virov pri nas.

Slovenija porabi med državami pogledajte koliko kilogramov energenta na tisoč evrov bruto družbenega proizvoda v primerjavi z drugimi državami. Že sosednjo Avstrijo vidite, da skoraj enkrat več. To so naši kazalci, to je naše ogledalo, čisto nič drugačno ni. In mi bi radi bili tako razviti kot Avstrija ali pa te države, ki so tukaj napisane. Nemogoče je to, ker za tako ekstenzivno rabo energije je to nemogoče doseči. Kako naprej? To je zdaj tisto kar bi rad malo pokazal kje je smer razvoja. V Sloveniji imamo kup degradiranih območij. To so območja, ki so ostala za starimi industrijskimi dejavnostmi, opuščena območja rudarskih dejavnosti, vojaških, transportnih dejavnosti. Imamo zelo dobro identificirana. če pogledamo koliko še tega v hektarjih je, če skupaj seštejemo, recimo tam okoli tisoč hektarjev, pač po raznih sektorjih.

In zdaj če k temu dodamo še nova industrijska območja, ki smo jih v tej perspektivi naredili, v zadnjih dvajsetih letih, ki so polovico ali pa še slabše zasedena, vemo, upam vsaj, ne bomo delali novih poslovnih con ampak bomo usmerjali svoje dejavnosti v obstoječe, jih revitalizirali in zasedali tam kjer smo že zasedli z novimi obrtnimi industrijskimi conami.

In imamo tudi dobre primere. Predlagam vam, da greste na Jesenice in pogledate gor kako so tam območje železarne znali revitalizirati. Zakaj? Ne zaradi tega, ker bi se ravno ne vem kako po mojem zavedali tega problema, zato ker tam se nima kam drugam širiti, kot pač tja.

Ali je natura problem? Ni problem. To nam kažejo podatki, da recimo na delu, ki se nanaša na posege v prostor, tam 1% približno vseh posegov je takšen, ki je z vidika nature nesprejemljiv. En sam procent. Naredi se pa običajno iz njega ena velika galama in veliki oblaki. To se pravi tudi natura ni težava. In kako zdaj naprej? Trdim, da je potrebno evropsko zakonodajo spoštovati, da jo je treba soustvarjati, ker gre za našo zakonodajo, ker to ni nikogaršnja druga zakonodaja ampak je naša, da je treba izboljševati te kazalnike na katere sem danes opozoril in da teh nekaj dobrih idej, torej dobrih rešitev že imamo.

Poglejte, Norveška se je znala na participativni način zelo natančno odločiti kateri del svojih rek bo izrabila za energetske učinkovitost, to kar je modro in pisano in kateri del rek preprosto ne bo pustila za noben denar zasesti za rabo hidroenergije, to je to kar je zeleno in se je odločila, da četrtno rek pusti pri miru ali pa bi rekel več kot 40% tistega kar je še na razpolago.

Švica je na podlagi participacije se tudi dogovorila zelo jasno za energetske politiko na rekah v enem kantonu, po 20 letih zaletavanja, ko niso znali najti pravih rešitev, v dveh dobrih letih so na podlagi participacije in participativnega procesa, kjer je sodelovala najširša družba, prišli do rešitev in so zakoličili smer razvoja in tako tudi delajo danes.

Kako pa pri nas? Tudi mi imamo izjemno dober rezultat, na Pohorju smo ga izpeljali v okviru evropskega projekta, kjer smo natančno to naredili, gospa Kukovič, kar ste vi danes rekla. Prišli smo do vizije Pohorja leta 2030, nastal je akcijski načrt z naborom konkretnih projektov, ideja pa je o tem kako se cel ta prostor s svojimi danosti, ki jih ima, lahko najbolj učinkovito razvija in da vsi ki tam gor živijo, se pri tem počutijo soudeleženi v tem procesu, da nihče ni izključen. Kmet, gozdar, ribič, turistični delavec in podobno in mislim, da ravno v tem kontekstu je treba naprej rešitve iskati in mi to kar zdaj delamo je, da z ministrstvom za gospodarstvo hodimo okrog po regijah in natančno to razkladamo. Morate vedeti, da gre za okrog 16 občin in za tri razvojne regije. Tako da je treba preprosto vse te naše dokumente, izboljšanje kazalnikov pripeljati in jih potem tudi razvijati.

Prepričan sem, da nam bo uspelo, če se bomo znali usesti za mizo, si podati roko tako kot le en otrok žabici podaja roko in da bomo poslušali en drugega in v ta proces najširšo družbo tudi vključili. Pokazalo se je to kot učinkovito tako v evropskih državah, kot tudi pri nas.

Sem optimist. Hvala.

[Celoten magnetogram posveta.](#)

[Vabilo s programom](#)